

Sygn. akt I C 2505/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2022 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Edyta Żyła

Protokolant: Ewelina Urbanek

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2022 roku w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: M. B. i K. S.

przeciwko: (...) SA z siedzibą w W.

o ustalenie nieważności umowy, o zapłatę

1. ustala, iż umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawarta w dniu 14 listopada 2006 roku pomiędzy (...) Bank SA z siedzibą w W. (obecnie (...) SA z siedzibą w W.) a powodami M. S. (obecnie M. B.) i K. S. jest nieważna,
2. zasądza od strony pozwanej (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powodów M. B. i K. S. kwoty:
 - 64.444,53 zł (sześćdziesiąt cztery tysiące czterysta czterdzieści cztery złote 53/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 12 lutego 2022 r do dnia zapłaty,
 - 45.331,79 (...) (czterdzieści pięć tysięcy trzysta trzydzieści jeden (...) 79/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 12 lutego 2022 r do dnia zapłaty,
3. w pozostałej części oddala powództwo,
4. zasądza od strony pozwanej (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powodów M. B. i K. S. kwotę 11.834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I C 2502/20

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 11 marca 2022r.

Powodowie M. S. i K. S. w pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. wnieśli o uznanie, że zawarta pomiędzy powodami a pozwaną (poprzednia nazwa: (...) Bank S.A.) umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 14 listopada 2006r. jest nieważna. Powodowie wnieśli także o zasądzenie od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwoty 64.444,53 zł oraz kwoty 45.331,79 (...) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu stronie pozwanej do dnia zapłaty.

Ewentualnie wnieśli o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwoty 44.895 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu stronie pozwanej do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 14 listopada 2006r. zawarli z pozwaną (działającą wtedy pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) na kwotę 360.000 zł. W ocenie powodów umowę kredytu należy uznać za nieważną w całości na podstawie art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ustawy prawo bankowe oraz art. 353¹ k.c. z uwagi na brak określenia kwoty kredytu i zagwarantowanie sobie przez bank prawa do dowolnego kształtowania wysokości świadczenia powodów na podstawie tabel kursowych. Zdaniem powodów postanowienia zawarte w § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 10 umowy dotyczące m.in. waloryzacji i oprocentowania są abuzywne. Powodowie podnieśli, że postanowienia dotyczące indeksacji zawarte w umowie nie były z nimi indywidualnie negocjowane. Ponadto zarzucili także, że sposób kształtowania przez umowę praw i obowiązków stron był sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażący naruszał interesy powodów ponieważ bank zagwarantował sobie prawo do jednostronnego kształtowania treści stosunku prawnego, w tym wysokości ich świadczenia bez wskazania jakichkolwiek obiektywnych i możliwych do zweryfikowania wytycznych w zakresie kształtowania kursów wymiany walut. Zdaniem powodów postanowienia dotyczące indeksacji zostały sformułowane niejednoznacznie ponieważ kursy walut są ustalane przez pozwaną w sposób całkowicie dowolny. W ocenie powodów konsekwencją uznania postanowień przeliczeniowych za abuzywne jest nieważność umowy kredytu. Powodowie wskazali również że postanowienia dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu i oprocentowania są abuzywne. Powodowie domagali się zapłaty kwoty 64.444,53 zł tytułem uiszczonych rat w walucie PLN oraz składek na ubezpieczenie kredytu i kwoty 45.331,79 (...) tytułem rat spłacanych w walucie (...) (za okres od 16 sierpnia 2012r. do 25 lutego 2020r.). W przypadku utrzymania umowy w mocy domagali się zapłaty kwoty 44.895 zł tytułem różnicy między sumą kwot faktycznie pobranych przez pozwaną za okres od 13 marca 2010r. do 25 lutego 2020r., a sumą kwot z tego okresu rzeczywiście należnych pozwanemu. Powodowie uzasadniając interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenie (art. 189 k.p.c.) wskazali, że dopiero ustalenie nieważności umowy reguluje stosunki stron w sposób definitywny. Ponadto umowa o kredyt generuje długoterminowy stosunek prawny, który rodzi niepewność w relacjach między stronami, w tym co do obowiązku świadczeń w przyszłości, tj. przyszłych rat.

Strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu pozwana podniosła, że umowa nie jest sprzeczna z art. 69 ustawy Prawo bankowe i naturą zobowiązania bowiem w umowie została określona kwota kredytu, którą bank wydaje kredytobiorcy w złotych. Nadto przepisy dopuszczają możliwość zawierania umów tego typu. Zatem umowa zawarta przez strony zawierała wszystkie wymagane prawem elementy. Pozwana wskazała, iż kwota kredytu nie musi zostać wyrażona w walucie polskiej, a dozwolone w tej materii są również inne mierniki wartości, w tym waluta obca. Strona pozwana podniosła, że roszczenie jest niezasadne ponieważ umowa nie zawiera postanowień abuzywnych, a więc jest ważna. Zastrzegła, że nawet gdyby umowa zawierała postanowienia abuzywne to możliwe jest utrzymanie jej w mocy. Odnosząc się do kwestii abuzywności pozwana podniosła, że powodowie mieli wpływ na rodzaj i treść zawieranej umowy ponieważ sami wybrali umowę kredytu z mechanizmem waloryzacji walutą (...). Ponadto po wybraniu kredytu waloryzowanego kursem (...) pracownik pozwanej poinformował powodów o ryzyku związanym z wahaniami kursów walut, co zostało stwierdzone pisemnym oświadczeniem stron w umowie. Powodowie nie wykazali również, aby rażąco zostały naruszone ich interesy oraz dobre obyczaje, a samo odwołanie się do możliwości dowolnego kształtowania przez bank wysokości zobowiązań powodów za pomocą tabel kursowych jest niewystarczające. Należy również uwzględnić sposób wykonywania umowy, a zdaniem pozwanej kursy, które stosowała nie odbiegały od tych rynkowych. Ponadto postanowienia umowy były jednoznaczne w swej treści, nie pozostawiając żadnych wątpliwości co do sposobu indeksacji. Pozwana podkreśliła, że zawarcie umowy indeksowanej kursem (...) było dla powodów korzystniejsze niż zaciągnięcie takiego zobowiązania w PLN z uwzględnieniem oprocentowania kredytów złotych. Pozwana zaznaczyła też, że klauzula ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie jest abuzywna. Pozwana zaprzeczyła też, aby doszło do jej wzbogacenia ponieważ kwota uiszczonych przez powodów rat nie przewyższa udostępnionego im kapitału. Pozwana podniosła także, że w przypadku przyjęcia nieważności umowy świadczenia powodów należałoby uznać za spełnione na innej podstawie prawnej, tj. na podstawie art. 410 k.c. Nadto powodom w myśl art. 411 pkt 1 k.c. nie przysługuje zwrot świadczenia ponieważ uiszczali raty bez zastrzeżenia zwrotu świadczenia. Pozwana

wskazała również, że w myśl art. 411 pkt 4 k.c. powodom nie przysługuje roszczenie ponieważ spełnili na rzecz banku niewymagalne świadczenie, tj. zwrócili bankowi nienależne świadczenie w postaci wypłaconej kwoty kredytu zanim Sąd orzekł o nieważności umowy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 23 października 2006r. powodowie złożyli oświadczenie, iż reprezentant pozwanej przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu hipotecznego w polskim złotym i po zapoznaniu się z tą ofertą powodowie zdecydowali się na dokonanie wyboru oferty kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu i całego zadłużenia. Ponadto oświadczyli, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania.

Dowód: oświadczenie powodów dla kredytów i pożyczek hipotecznych z dnia 23.10.2006r., k. 139.

W dniu 23 października 2006r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki mPlan hipoteczny w wysokości 360.000 zł w walucie (...) z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego, na okres 360 miesięcy spłacanego w równych ratach kapitałowo-odsetkowych do dnia 15-tego każdego miesiąca. We wniosku powód wskazał, że pracuje jako przedstawiciel medyczny i osiąga dochód w kwocie 4.127 zł miesięcznie. We wniosku powódka wskazała, że pracuje jako podinspektor w Urzędzie Miasta i zarabia 1.916 zł miesięcznie. Powodowie we wniosku zaznaczyli również opcję zabezpieczenia kredytu poprzez ustanowienie hipoteki na nieruchomości.

Dowód: wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki mPlan hipoteczny z dnia 23.10.2006. wraz z załącznikami, k. 150-155.

Bank w dniu 8 listopada 2006r. wydał decyzję kredytową uwzględniającą wniosek powodów o przyznanie im kredytu na kwotę 360.000 zł w walucie waloryzacji kredytu (...).

Dowód: decyzja kredytowa z dnia 8.11.2006., k. 164-166.

W dniu 14 listopada 2006r. powodowie zawarli z pozwaną (ówcześnie działającą pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowaną kursem (...) w celu sfinansowania zakupu na rynku wtórnym odrębnego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K., przy ul. (...), finansowanie remontu w przedmiotowym lokalu mieszkalnym; finansowanie opłat okołokredytowych (§ 1 ust. 1 umowy). Powodom na warunkach określonych w umowie udzielono kredytu w wysokości 360.000 zł (§ 1 ust. 2 umowy). Natomiast w § 1 ust. 3 umowy wskazano walutę waloryzacji Kredytu (...). W § 1 pkt. 3A umowy wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 7 listopada 2006r. wg kursu kupna waluty z tabeli banku wynosi 152.996,17 (...), jednak kwota ta miała charakter informacyjny ponieważ faktyczna wartość kredytu w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej w niniejszym punkcie.

Kredyt został zaciągnięty na okres 360 miesięcy, tj. od dnia 14 listopada 2006r. do dnia 15 listopada 2036 roku, a jego spłata miała nastąpić w równych ratach kapitałowo - odsetkowych do 15-tego dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 4-6 umowy).

Prowizja z tytułu ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. i (...) S.A.. wynosiła 0,20 % kwoty kredytu, tj. 720 zł (§ 1 pkt. 7A umowy).

Składka w wysokości 5.320 zł tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej: 1,50% kwoty 354.679,80 zł. Składka miała być naliczana w wysokości określonej w Tabeli Prowizji i Opłat mBanku (§ 1 pkt. 7B umowy).

Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,01 % w stosunku rocznym zaś marża banku wynosiła 1,20 %. W okresie ubezpieczenia kredytu oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,00 p.p. i

wynosiło 4,01 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,00 p.p. nastąpić miało od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8 umowy). Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej przez bank wynosiło 14,01 % (§ 1 ust. 9 umowy).

Prawnymi zabezpieczeniami umowy kredytu ustanowiono: hipotekę kaucyjną do kwoty 540.000 zł ustanowioną na nieruchomości, stanowiącej lokal mieszkalny nr (...) położony w K., przy ul. (...) (§ 3 ust. 1 umowy), ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A. za 36 miesięcy okres ubezpieczenia, przy czym kredytobiorca upoważnił bank do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50 % różnicy między wymaganym wkładem własnym, a wkładem faktycznie wniesionym, tj. 3.080 zł (§ 3 ust. 3 umowy), zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia do banku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającej prawomocny wpis hipoteki (§ 3 ust. 6 umowy).

W § 5 i 6 umowy ustalono sposób wypłaty kredytu. Wypłata kredytu miała nastąpić w 4 transzach. Spłata kredytu miała następować na podstawie nieodwołalnego w trakcie trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu ze wskazanego przez kredytobiorców rachunku bankowego eKonto.

Zgodnie z § 7 umowy bank udzielił kredytobiorcom na ich wnioski Kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w § 1 ust. 1 zwanego dalej Kredytem, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota Kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu.

Kredyt oprocentowany został wg zmiennej stopy procentowej, której stopa w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 30 października 2006r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 1,20 % (§ 10 ust. 1 i 2 umowy).

Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który sporządzony jest w walucie (...) (§ 11 ust. 1 i 2 umowy). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Bank S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. (§ 11 ust. 4 umowy).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy kredytobiorcy upoważnili bank do pobierania środków na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku eKonto określonego w § 6 umowy.

Stosownie do treści § 15 ust. 1 pkt 1) umowy bank był uprawniony do wypowiedzenia umowy w przypadku naruszenia przez kredytobiorców warunków umowy, w szczególności w przypadku niedokonania w terminie spłaty raty kapitałowo-odsetkowej lub części raty kapitałowo-odsetkowej.

Niespłacone w terminie określonym w umowie lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia wierzytelności banku z tytułu umowy traktowane miały być jako zadłużenie przeterminowane, a rata kapitału lub w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału jako kapitał przeterminowany. Od kapitału przeterminowanego bank mógł naliczać odsetki w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania dla walut obcych, której wysokość wyznaczana miała być jako suma oprocentowania nominalnego określonego w § 1 ust. 8 i marży banku (§ 16 ust. 1 i 2 umowy). Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/ od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bte lub wytoczenia powództwa (§ 16 ust. 3 umowy).

W § 29 umowy znajduje się następujące oświadczenie powodów: „Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi Kredytu.

Dowód: umowa nr (...) z dnia 14.11.2006r., k. 33-36; harmonogram spłaty k. 183-190.

W dniu 20 listopada 2006r. pozwana wypłaciła powodom kwotę kredytu.

Dowód: potwierdzenie uruchomienia kredytu z 20.11.2006r k. 180,

W dniu 19 lipca 2012r. powodowie zawarli z pozwaną aneks do umowy kredytu na podstawie którego bank zapewnił powodom możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu ze złotych polskich na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie w okresie obowiązywania umowy. Zgodnie z § 1 ust. 2 aneksu każdorazowa zmiana waluty spłaty miała być dokonywana na podstawie dyspozycji zmiany waluty spłaty złożonej przez kredytobiorcę za pośrednictwem BOK. Powódka mogła również dokonać zmiany waluty spłaty za pośrednictwem systemu transakcyjnego dostępnego na stronie internetowej Banku dostępnej w sieci Internet pod nazwa (...)pl. (...) zmiany waluty spłaty mógł złożyć każdy z Kredytobiorców z tym, że wyboru rachunku, a którego będzie następowała spłata Kredytu mógł dokonać Kredytobiorca będący jednocześnie posiadaczem lub współposiadaczem tego rachunku. Ponadto Dyspozycja zmiany waluty spłaty mogła dotyczyć jedynie rat wymagalnych po dniu zawarcia niniejszego aneksu (§ 1 ust. 3 aneksu).

Dowód: aneks z 19.07.2012r. do umowy nr (...), k. 145-148.

Powodowie w okresie od 20 listopada 2006r. do 24 lutego 2020r. ponieśli następujące koszty tytułem spłaty kredytu:

- 64.444,53 zł tytułem spłaty rat kapitałowo- odsetkowych w walucie PLN oraz

składki ubezpieczeniowe,

- 45.331,79 (...) tytułem spłaty rat kapitałowo- odsetkowych w walucie (...)

Dowód: zaświadczenie pozwanej z dnia 25.02.2020r., k. 38-40, historia kredytu, k. 41-53, zaświadczenie z 26.02.2020r., k. 54-58, zaświadczenie pozwanej z 25.02.2020r., k. 59.

Powodowie podjęli próbę ugodowego rozwiązania sporu z pozwaną, jednak podstępowanie zostało umorzone.

Dowód: wniosek o zawiązanie do próby ugodowej, k. 60-65, postanowienie SR dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie z dnia 19.08.2020r., k. 80.

Powodowie zdecydowali się na kredyt w walucie (...) ze względu na niższe oprocentowanie niż przy kredycie w walucie PLN. Pracownik banku przedstawił im ofertę kredytu w walucie PLN jednak oferta ta była przedstawiona jako mniej korzystna niż kredyt w (...). Powodów nie informowano o ryzyku kursowym, możliwych wahaniami kursy (...), nie przedstawiono im także symulacji wzrostu raty na skutek wzrostu kursu (...). Produkt ten był przedstawiany powodom jako bardzo korzystny i bezpieczny, a waluta (...) jako bardzo stabilna. Powodowie przed podpisaniem umowy zapoznali się z jej treścią jednak umowa ta nie była negocjowana między stronami. Strona pozwana nie wyjaśniła powodom zapisów odnoszących się do tabel kursowych i sposobu ich ustalania. Bank nie wytłumaczył również, w jaki sposób ustala kursy walut w tworzonych przez siebie tabelach kursowych. Powodowie początkowo spłacali kredyt w walucie PLN, jednak później zaczęli spłacać bezpośrednio w walucie (...). Powodowie w 2019r. powzięli wiedzę, że ich umowa jest nieważna.

Dowód: zeznania powoda- protokół z dnia protokół z 9.06.2021r., k. 218-220; zeznania powódki- protokół z dnia protokół z 9.06.2021r., k. 218-220.

W dniu 22 listopada 2013 roku dokonano wpisu do rejestru KRS, na podstawie którego (...) Bank S.A. zmienił nazwę na (...) S.A.

Fakt bezsporny

Poza okolicznościami, które zostały przez strony przyznane (art. 229 k.p.c.) lub też taką ocenę uzasadniał przebieg całego postępowania (art. 230 k.p.c.), istotne dla sprawy fakty Sąd ustalił w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których autentyczność i wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była skutecznie zakwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd oparł się także na zeznaniach powoda i powódki, które tutaj Sąd uznał za wiarygodne, gdyż były one spójne, logiczne i korespondowały z dokumentacją co sprawiło, że nie było podstaw do odmowy im wiary.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego, gdyż dowód ten wobec uwzględnienia przez Sąd roszczenia głównego powodów i przyjęcia nieważności umowy kredytu okazał się nieprzydatny do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (art. 235² § 1 pkt 3 k.p.c.)

Sąd zważył co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Należy podnieść, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne kształtujące mechanizm waloryzacji świadczeń stron z tytułu umowy według miernika, jakim są kursy waluty obcej – (...). W związku z tym, że umowa kredytu nie może istnieć bez tych postanowień, należy ją uznać za nieważną, a wszelkie świadczenia, jakie powodowie spełnili na rzecz pozwanego Banku tytułem jej wykonania, powinny im zostać zwrócone jako świadczenia nienależne.

1. Interes prawny w dochodzeniu roszczenia o unieważnienie umowy.

W doktrynie prawa cywilnego wskazuje się, że interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenie z art. 189 k.p.c. przysługuje co od zasady jedynie wtedy, gdy powód nie może uzyskać ochrony w drodze dalej idącego roszczenia (np. o zapłatę). Jednocześnie pojawiają się jednak poglądy, że samo istnienie możliwości wytoczenia powództwa o świadczenie nie w każdej sytuacji świadczyć będzie o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Brak interesu prawnego wystąpi jedynie wówczas gdy wyrok zasądający świadczenie zapewni pełną (adekwatną do sytuacji prawnej powoda) ochronę prawną jego uzasadnionych interesów. W przypadku gdy sporem o świadczenie nie będą mogły (ze swej natury) być objęte wszystkie uprawnienia istotne z perspektywy ochrony sfery prawnej powoda (wyrok nie będzie wyczerpywał wszystkich płaszczyzn istniejącego sporu objętego stosunkiem prawnym, którego dotyczy żądanie ustalenia), przyjęć należy, że powód ma interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Teza ta będzie aktualna zwłaszcza w tych sytuacjach, w których żądaniem ustalenia objęte jest twierdzenie o nieistnieniu stosunku prawnego. W przypadku zwłaszcza gdy konsekwencje ustalenia nieistnienia stosunku prawnego nie ograniczają się do aktualizacji obowiązku świadczenia przez pozwanego, lecz dotyczą także innych aspektów sfery prawnej powoda (np. wpływają na określenie treści praw i obowiązków powoda jako dłużnika pozwanego), sama możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie może nie wyczerpywać interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Będzie tak zwłaszcza gdy to pozwany rości sobie według treści stosunku prawnego objętego powództwem z art. 189 k.p.c. określone prawo do świadczenia ze strony powodów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 lipca 2021 r., sygn. akt I ACa 646/20, LEX nr 3164510).

Dokonując oceny sytuacji powodów według treści zapisów umowy kredytu należy uznać, że powodowie nie wywiązali się w całości z obowiązku spłaty kwoty kredytu wraz z należnymi odsetkami. Nie można więc wykluczyć, że nawet po zasądzeniu od strony pozwanej na rzecz powodów zwrotu wszystkich kwot, które powodowie świadczyli z tytułu umowy kredytu, strona pozwana nadal będzie uważała powodów za swoich dłużników i żądała od nich spłaty kolejnych rat, powołując się na to, że wyrok zasądający świadczenie nie wiąże jej w zakresie znajdujących się w uzasadnieniu wyroku rozważań co do stwierdzenia nieważności umowy. W doktrynie i orzecznictwie prawa cywilnego nadal istnieją bowiem wątpliwości co do zakresu związania motywami uzasadnienia wyroku. Nadto istnieją inne skutki zawartej między stronami umowy kredytu, których nie da się usunąć w drodze powództwa o świadczenie - np. hipoteka ustanowiona na nieruchomości powodów na zabezpieczenie roszczeń Banku z tytułu umowy kredytu, której

wykreślenie bez zgody Banku będzie możliwe dopiero po uzyskaniu wyroku ustalającego nieważność umowy bądź spłacaniu przez powodów w całości zobowiązania z tytułu umowy. Sam fakt, że w przypadku uznania umowy kredytu za nieważną powodom przysługują dalej idące roszczenia o świadczenie nie przesądza więc jeszcze o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy. W ocenie Sądu tylko rozpoznanie roszczenia powodów ustalenie, że umowa kredytu z 14 listopada 2006 r. jest nieważna, ostatecznie zakończy spór między stronami, zapewni im pełną ochronę ich prawnie chronionych interesów i pozwoli na uniknięcie dalszych sporów w przyszłości.

2. Zarzut nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe i art. 353¹ k.c..

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Powodowie zakwestionowali zgodność postanowień umowy kształtujących mechanizm waloryzacji świadczeń stron według kursu waluty (...) z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 p.b. powołanym przepisem przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Powodowie uważają, że zawarta przez nich umowa kredytu jest sprzeczna z cytowanym wyżej przepisem z uwagi na brak określenia kwoty kredytu. Stosownie zaś do art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istotą umowy jest złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli, których treść określa prawa i obowiązki stron. Umowa powstaje, gdy zostanie uzgodniony katalog istotnych dla danej umowy obowiązków stron i odpowiadających im uprawnień. W konsekwencji, nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą umowy.

Podkreślenia wymaga fakt, że umowa kredytu zawarta przez strony stanowiła specyficzny podtyp umowy kredytu – umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, w tym wypadku – franka szwajcarskiego. Kwota kredytu została wskazana w umowie jako kwota w walucie złoty polski. Indeksacja kredytu do waluty obcej polegała na tym, że:

kwota kredytu wypłacona powodom w walucie złoty polski podlegała przeliczeniu na kwotę w walucie (...) według kursu waluty (...) wskazanego w umowie;

wysokość rat kredytu wyrażona była w walucie (...);

oprocentowanie kredytu wyliczane było od salda kredytu wyrażonego w walucie (...) w oparciu o stawkę rynku pieniężnego LIBOR 3M (...),

powodowie mieli spłacać raty kredytu w walucie złoty polski po uprzednim przeliczeniu według określonego w umowie kursu waluty (...).

W ocenie Sądu umowa kredytu zawarta przez strony zawierała wszystkie konieczne elementy określone w art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Kwota kredytu została wyraźnie oznaczona w § 1 ust. 2 umowy i nie różniła się ona od kwoty rzeczywiście wypłaconej powodom. Natomiast to, że kwota w złotych polskich, którą powodowie muszą zwrócić do Banku tytułem spłaty rat kapitałowych jest wyższa od kwoty faktycznie wypłaconego im kredytu wynika z zastosowanego w umowie mechanizmu waloryzacji kwoty kredytu do waluty (...). Zastosowanie takiego mechanizmu w dacie zawierania umowy było możliwe na gruncie zasady swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c. i zastosowania

instytucji umownej waloryzacji z art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że ustawodawca już po zawarciu przez strony spornej umowy kredytu wprowadził do ustawy Prawo bankowe przepisy odnoszące się do kredytów indeksowanych do waluty obcej i kredytów denominowany w walucie obcej. Ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., do art. 69 ustawy dodano:

ust. 2 pkt. 4a, zgodnie z którym umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska powinna określać w szczególności szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu;

ust. 3, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie; w tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Powołując się na założenie racjonalności ustawodawcy należy stwierdzić, że nie wprowadzałby on do porządku prawnego zasad regulujących warunki umów, które ze względu na swoją konstrukcję byłyby nieważne z mocy samego prawa. Nadto pogląd o dopuszczalności umowy kredytu indeksowanego przed omówioną powyżej nowelizacją ustawy Prawo bankowe należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Konstrukcja umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) zawartej przez strony niniejszego postępowania jest zaś w swojej istocie zbieżna z konstrukcją określoną w powyższych przepisach.

Podsumowując zdaniem Sądu umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej zawarta między stronami spełnia wymagania art. 69 ustawy – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Określone były strony umowy, kwota i waluta kredytu (podana w złotych), cel, na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stopy bazowej). Prawidłowości tej nie zmienia postanowienie, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej, gdyż od początku znana była kwota kredytu w złotych. Z art. 353¹ k.c. wynika, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Sam mechanizm indeksacji, a także związana z nim zasada oprocentowania, nie jest sprzeczna z naturą stosunku. Gdyby tak było, kredyty indeksowane nie zostałyby wskazane w przepisach jako jeden z rodzajów umów kredytowych.

3. Zarzut nieważności umowy z uwagi na zastosowanie w niej niedozwolonych klauzul umownych – art. 385¹ k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami

dokonywane jest według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.). Przytoczone przepisy zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego jako implementacja Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Zgodnie z treścią umowy wysokość zobowiązania powodów (konsumentów) była przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej – kredyt wg kursu kupna, zaś rata wg kursu sprzedaży. W obu przypadkach chodzić miało o kursy banku publikowane w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 1 ust. 3A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4 umowy). Bank miał zatem jednostronną swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej. Umowa została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez bank. Niewątpliwie powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, czy marżę i wysokość prowizji, natomiast nie mieli możliwości uzgadniania z bankiem wszystkich pozostałych postanowień. Powodowie dopatrują się abuzywności kwestionowanych postanowień umowy w odniesieniu do dwóch aspektów – po pierwsze z uwagi na to, że kursy waluty (...), po których przeliczane były zobowiązania z tytułu umowy, mogły być ustalane przez Bank w sposób arbitralny i według nieznanym powodom kryteriów, po drugie z uwagi na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym i nierównomierne obciążenia strony umowy tym ryzykiem.

Aby ocenić czy kwestionowane przez powodów postanowienia umowy są postanowieniami niedozwolonymi należy w pierwszej kolejności ustalić, czy powodom przysługiwał status konsumentów. Jak wskazuje art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powodowie zawarli umowę kredytu jako osoby prywatne, w celu zakupu lokalu mieszkalnego. Kredyt został więc zaciągnięty przez powodów na cele mieszkaniowe, w żaden sposób niezwiązane z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą czy zawodową. W odniesieniu do spornej umowy powodowie bez wątpienia posiadali status konsumenta.

Następnie należy rozważyć, czy kwestionowane postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione między stronami. Sam fakt, że powodowie mogli poznać treść postanowień umowy przed jej zawarciem nie przesądza o ich indywidualnym uzgodnieniu. Kluczowe znaczenie ma zaś to, że kwestionowane postanowienia umowy zostały przejęte ze stosowanego u strony pozwanej wzoru. Co więcej, z zeznań powodów nie wynika, aby mogli oni negocjować postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej i sposobu przeliczania rat. Z artykułu 3 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wynika, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Z uwagi na powyższe należy uznać, że treść postanowień umowy została jednostronnie narzucona powodom przez Bank, a powodowie nie mieli na nią żadnego realnego wpływu ponieważ przedstawiono im gotową umowę kredytu do podpisania bez możliwości negocjowania poszczególnych postanowień. Nie sposób więc przyjąć, że postanowienia postanowień umowy zostały indywidualnie uzgodnione między stronami.

Następnie należy ustalić, czy kwestionowane zapisy umowy dotyczą głównych świadczeń stron. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 listopada 2012 r. wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I CSK 49/12 (OSNC 2013/6/76) wyraził pogląd, że: „Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron, którym ustawodawca posłużył się w art. 385¹ § 1 k.c., może budzić kontrowersje, tym bardziej że nie ma tu przesądzającego znaczenia to, czy wspomniane świadczenia należą do essentialiae negotii. Z tej przyczyny zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany in casu, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy”. Powyższy pogląd jest zbliżony do stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - według TSUE ocena czy dany warunek dotyczy głównego świadczenia umowy powinna zostać dokonana obiektywnie i na gruncie konkretnej umowy na płaszczyźnie prawnej i ekonomicznej, z uwzględnieniem struktury umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K., sygn. C-26/13, (...)282). T.. Sąd w pełni podziela przytoczone wyżej stanowiska Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przychylając się do twierdzenia, że zakres pojęcia

„postanowienia określające główne świadczenia stron” z art. 385¹ § 1 k.c. nie jest zbieżny z zakresem pojęcia „essentialiae negotii umowy” i na gruncie konkretnej umowy możliwe jest uznanie postanowień niebędących jej essentialiae negotii za „postanowienia określające główne świadczenia stron”.

Z kolei w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D., J. D. v (...) Bank (...), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wprost wypowiedział się na temat oceny zapisów umowy kształtujących mechanizm waloryzacji kwoty kredytu według kursu waluty obcej jako postanowień kształtujących główne świadczenia stron: 44. (...) w okolicznościach w postępowaniu głównym – gdy z informacji dostarczonych przez sąd odsyłający, opisanych w pkt 35 i 36 niniejszego wyroku wydaje się wynikać, że unieważnienie klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał orzekł już, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, takiej jak ta w postępowaniu głównym, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo). Powyższe zagadnienie było rozpatrywane również przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wprost wskazał, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy.

Również w ocenie tut. Sądu kwestionowane przez powodów klauzule umowne określają główne świadczenia stron. Mechanizm waloryzacji świadczeń z umowy kredytu do waluty obcej wpływa na wysokość rat kredytu w złotych polskich spłacanych przez powodów. Po pierwsze, poprzez przeliczenie kwoty kredytu wypłaconej powodom w walucie złoty polski na walutę (...) po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia salda kredytu w walucie (...), jakie ma zostać przez powodów spłacone, stanowiącego podstawę do ustalenia wysokości poszczególnych rat kapitałowych w walucie (...). Po drugie, poprzez przeliczanie kwoty poszczególnych rat wyrażonych w (...) na walutę złoty polski po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia wysokości rat spłacanych ostatecznie przez powodów w walucie złoty polski. Po trzecie, w przypadku przewalutowania kredytu na inną walutę według kursów wskazanych w umowie dochodzi do ponownego ustalenia zarówno wysokości pozostałego do spłaty kapitału kredytu, jak i wysokości rat kredytu. Nie można przy tym pominąć, że zastosowanie mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej pozwala na ustalenie oprocentowania kredytu w odniesieniu do stawki referencyjnej adekwatnej do tej waluty – w przypadku przedmiotowej umowy stawką tą jest LIBOR 3M ((...)). Kwota odsetek jest przy tym określana w walucie (...). Mechanizm waloryzacji kredytu do waluty obcej kształtuje więc w sposób bezpośredni zasady, według których powodowie spełniają swoje podstawowe obowiązki wynikające z umowy kredytu – czyli obowiązek spłaty kredytu oraz obowiązek spłaty odsetek. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie waloryzacji kredytu i wyznaczającej wysokość zobowiązania powodów względem banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. W niniejszej sprawie nie ma dowodów wskazujących na możliwość negocjowania warunków umowy w tym zakresie. Podnieść należy, że przedmiotowa umowa, w zakresie dotyczącym kwestii ustalenia kursów waluty, ma podobne brzmienie co inne proponowane klientom przez banki umowy, w innych sprawach które zawisły przez tut. Sądem. (...) jest też wiedza o tym, że w tym zakresie klienci nie mogli negocjować warunków umowy. Dalej należało rozważyć, czy – skoro zakwestionowane postanowienia dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powoda jako konsumenta. W umowie nie wskazano, w jaki konkretnie sposób tabela kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych zaciągniętych w pozwanym banku jest ustalana. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby postanowienia waloryzacyjne były wystarczająco jednoznaczne. Przyznanie sobie przez bank jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym bez znaczenia pozostaje

sposób wykonania umowy stron w tym zakresie. Zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem. Bez znaczenia jest więc, jakie możliwości mieli powodowie w zakresie ewentualnej zmiany warunków spłaty określonych w umowie.

a. **Klauzula indeksacyjna.**

Klauzula indeksacyjna zawarta została w kwestionowanych przez powodów postanowieniach umowy kredytu. Przewidywała ona, że zobowiązania stron z tytułu umowy kredytu przeliczane będą według kursów waluty (...) określonych w Tabeli Kursów obowiązującej w Banku. Kwota kredytu lub jego transzy wypłacona powodom w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie (...) zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 umowy kredytu). Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powodów w walucie złoty polski miały zaś być przeliczane na kwoty w walucie (...) z zastosowaniem kursu sprzedaży obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą Kursów Banku (§ 11 ust. 4 umowy kredytu). – kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującego na dzień spłaty godz. 14:50.

W związku z tym, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. Pojęcie „jednoznacznie” zastosowane w art. 385¹ § 1 k.c. należy interpretować w odniesieniu do treści art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. „Jednoznacznie” w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza więc „prostym i zrozumiałym językiem”.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapadłym na gruncie Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, O. Bank (...) i O. Faktoring K. Z. v. T. I. i E. K., (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. A. i in. v. (...) SA, LEX nr 2355193).

Żeby kredytobiorcy mogli ocenić wysokość kursów waluty (...) stosowanych do przeliczania zobowiązań z tytułu umowy oraz zakres wahań tych kursów, należałoby zawrzeć w umowie informacje, które wskazywałyby: jakie czynniki wpływają na kształtowanie się kursów sprzedaży i kupna waluty (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku; gdzie znaleźć informacje o tych czynnikach; czy wysokość tych kursów jest w jakikolwiek sposób limitowana (czy kurs nie może wzrosnąć powyżej określonego poziomu lub spaść poniżej określonego poziomu) – chyba że informacje te wchodziłyby w zakres wiedzy powszechnej, którą posiadać powinien każdy przeciętny konsument.

Tymczasem ani w umowie kredytu nie ma żadnego postanowienia, które definiowałoby, czym jest Tabela Kursów Walut Obcych lub odnosiło się sposobu ustalania kursów sprzedaży i kupna (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych; nadto takie informacje nie zostały przedstawione powodom przez pracowników Banku przed podpisaniem umowy kredytu. Skoro ani z samej umowy, ani z informacji przekazanych kredytobiorcom przed jej zawarciem nie wynikały żadne wytyczne, pozwalające na chociażby orientacyjne wyliczenie wysokości stosowanych w Banku kursów kupna i

sprzedaży (...), postanowień umowy kredytu dotyczących klauzuli indeksacyjnej nie sposób uznać za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przechodząc do oceny postanowień umowy kształtujących klauzulę indeksacyjną pod kątem sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów należy w pierwszej kolejności podkreślić, że kursy kupna i sprzedaży (...) określone w Tabeli wpływały bezpośrednio na wysokość obciążania finansowego powodów z tytułu umowy kredytu. Na podstawie kursu kupna (...) przeliczano bowiem wypłaconą powodom kwotę kredytu na kwotę w walucie (...), która służyła następnie do określenia wysokości rat kapitałowych kredytu w walucie (...). Na podstawie kursu sprzedaży (...) przeliczano zaś spłacane przez powodów raty kredytu z waluty złoty polski na walutę (...). Kolejno należy zauważyć, że Tabela Kursów Walut Obcych była opracowywana przez Bank, który udzielił powodom kredytu. W braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży (...) wskazany w Tabeli należy przyjąć, że kurs ten mógł być kształtowany w sposób dowolny. Bez znaczenia pozostaje tutaj fakt, że w rzeczywistości kursy walut w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku były ustalane na podstawie notowań rynkowych. Postanowienia umowy kredytu dotyczące Tabeli były na tyle niejasne, że na ich podstawie Bank mógł określać zawierane w Tabeli kursy kupna i sprzedaży (...) bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów, kierując się wyłącznie własnym uznaniem. Jednocześnie konsumenci nie mogli w żaden sposób zweryfikować, czy kursy kupna i sprzedaży dla (...) są prawidłowe. W umowie nie określono przecież żadnych kryteriów, według których mogliby tą prawidłowość oceniać.

Takie ukształtowanie klauzuli indeksacyjnej z pewnością naruszało w sposób rażący interesy powodów jako konsumentów. Brak możliwości określenia potencjalnej wysokości kursów kupna i sprzedaży (...), od których zależała wysokość salda kredytu wyrażonego w (...) oraz wysokość rat kredytu wyrażonych w (...) i spłacanych w walucie złoty polski, nie pozwalał bowiem powodom na racjonalną ocenę ekonomicznego obciążenia związanego z umową kredytu oraz uniemożliwiał im weryfikację prawidłowości ustalanych przez Bank kursów kupna i sprzedaży (...), a tym samym prawidłowości rozmiaru nałożonych na nich obciążeń finansowych z tytułu umowy. Jednocześnie ukształtowanie zapisów w umowie w taki sposób, że określenie zarówno kursów kupna i sprzedaży dla (...), jak i kryteriów, według których kursy te będą ustalane, zostało pozostawione w wyłącznej gestii Banku, tworzy szerokie pole do nadużyć Banku na szkodę konsumenta.

Należy zaznaczyć, że dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Sąd nie widzi żadnego racjonalnego i sprawiedliwego uzasadnienia dla pozostawienia decyzji o wysokości kursów kupna i sprzedaży (...) wyłącznie w rękach Banku, na podstawie nieokreślonych kryteriów, bez żadnych mechanizmów, które pozwalałyby na weryfikację wysokości tych kursów przez konsumenta. Kwestionowane zapisy umowy bez wątpienia należy więc uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Zaznaczenia przy tym wymaga, że dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że w aneksie do umowy przewidziano możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. Należy bowiem podnieść, że ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 3851 § 1 k.c.), dokonuje się **według stanu z chwili zawarcia umowy**. (por: Uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17). W chwili zawarcia umowy istniał taki stan, że kredyt musiał być wypłacony w złotych (jednocześnie przewalutowany w oparciu o kurs ustalany przez bank). W świetle chwili na którą ocenia się abuzywność postanowień umowy, nie mają znaczenia zmiany umowy po dacie zawarcia umowy kredytu, podpisywanie aneksów, w szczególności, że kredytobiorcy podpisując aneksy na pewno nie byli świadomi abuzywności postanowień umowy. Natomiast twierdzenia banku, że zastosował rynkowe kursy, albo, że warunki rynkowe wymuszały na banku stosowanie rynkowych kursów, nie mają znaczenia w świetle tego, iż ocena abuzywności następuje na chwilę zawarcia umowy - chodzi bowiem o samą możliwość naruszenia interesów konsumenta, na skutek zapisu umowy umożliwiającego dowolne (nieograniczone) ustalenie kursu – a nie o to czy bank w konsekwencji zawartej umowy, ustalał czy nie kursy na poziomie rynkowym. Istotnym jest wyłącznie to, że od decyzji banku zależy kurs waluty i wysokość zobowiązania kredytobiorców. Sąd bada abuzywność na chwilę podpisania umowy, badając czy dane postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nieuczciwe – w tym znaczeniu, że umożliwia

potencjalne pokrzywdzenie konsumenta, a nie czy bank wykonując umowę działał uczciwie. W związku z powyższym postanowienia umowy umożliwiające ustalenie kursu wymiany waluty w sposób arbitralny, a poprzez to ustalenie w sposób arbitralny wysokości zobowiązania pozwanych należy uznać za rażąco naruszające ich interesy i sprzecznie z dobrymi obyczajami.

b. Klauzula ryzyka kursowego.

Wszystkie kwestionowane przez powodów postanowienia umowy składają się razem również na klauzulę ryzyka kursowego. Jako że jak ustalono już powyżej, postanowienia te określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. W ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy nie można uznać postanowień umowy określających klauzulę ryzyka kursowego za jednoznaczne. Decydujące znaczenie miały tu uchybienia Banku zaistniałe na etapie przed zawarciem umowy oraz trakcie jej zawierania – Bank nie przekazał powodom wystraszającej informacji dotyczących ryzyka kursowego, dzięki którym mogliby się oni orientować co do przewidywalnych poziomów wzrostu lub spadku kursów waluty (...) oraz przełożenia wzrostu lub spadku tych kursów na obciążenie ekonomiczne związane z umową.

Powodowie potrzebowali środków finansowych na inwestycję związaną z realizacją ich potrzeb mieszkaniowych. Inwestycja miała być finansowana ze środków pieniężnych w walucie złoty polski, w tej samej walucie powodowie chcieli spłacać raty kredytu. Powodowie byli więc zainteresowani uzyskaniem kredytu wypłacanego w walucie złoty polski i którego raty miały być również spłacane w walucie złoty polski. Zdecydowali się na kredyt indeksowany do waluty (...), kierując się wysokością raty kredytu, której wysokość na moment zawierania umowy kształtowała się na poziomie znacznie niższym niż w przypadku kredytu w walucie złoty polski nieindeksowanego do waluty obcej.

Nie sposób oczywiście zakładać, że powodowie nie byli w ogóle świadomi tego, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć. Jest to wiedza powszechna, którą posiada każda przeciętnie zorientowana dorosła osoba. Powodowie potwierdzili też zeznając na rozprawie, że mieli świadomość, że kurs (...) może wzrosnąć, lecz nie przewidywali skali tego zjawiska. Jednocześnie należy jednak zauważyć, że same postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania zobowiązania powodów według kursów waluty (...) były rozrzucone po całej umowie i sformułowane w sposób bardzo ogólny. Nie dawały więc jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością kwoty kredytu wypłaconej powodom w złotych polskich i wysokością rat kredytu spłacanych przez nich również w złotych polskich a kursami waluty (...) i ich wpływem na wysokość salda kredytu w (...) oraz w złotych polskich oraz rat kredytu spłacanych w walucie złoty polski. Mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty (...) powodował zaś, że wysokość obciążenia powodów związanego ze spłatą kredytu (które to obciążenie należy oceniać w odniesieniu do kwot w walucie złoty polski, ponieważ w tej walucie chcieli uzyskać finansowanie i w tej walucie uzyskiwali dochody) w całym okresie 30 lat obowiązywania umowy podlegała dużym wahaniom. Mogły to być wahania korzystne dla powodów, powodujące zmniejszenie wysokości salda kredytu i rat spłacanych w walucie złoty polski i w efekcie mogące prowadzić do tego, że spłacą oni kapitał kredytu z wykorzystaniem niższej kwoty wyrażonej w walucie złoty polski niż kwota wypłacona im przez Bank, jak i niekorzystne dla powodów, powodujące zwiększenie wysokości rat i w efekcie mogące prowadzić do tego, że spłacą oni kapitał kredytu z wykorzystaniem wyższej kwoty wyrażonej w walucie złoty polski niż kwota wypłacona im przez Bank. Podkreślenia wymaga przy tym, że za sytuację niekorzystną dla powodów należy uznać wzrost wysokości rat spłacanych w złotych polskich nie tyle w całym okresie, na który zawarta została umowa, lecz nawet przez pewien jego wycinek, obejmujący kilka - kilkanaście miesięcy. Rata kredytu jest comiesięcznym znaczącym obciążeniem dla kredytobiorców, a jej nieuregulowanie wiązać się może z bardzo niekorzystnymi dla nich konsekwencjami - począwszy od naliczania odsetek karnych za opóźnienie w spłacie raty, skończywszy na wypowiedzeniu umowy kredytu i postawieniu całego zobowiązania w stan natychmiastowej wykonalności. Nawet więc okresowy, znaczący wzrost raty kredytu może prowadzić do poważnego zachwiania płynności finansowej kredytobiorców.

W ocenie Sądu należyta informacja o obciążającym powodów ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powinna polegać co najmniej na:

okazaniu kredytobiorcom wykresu obrazującego zmiany kursów waluty obcej w okresie adekwatnym do okresu, na który ma zostać zawarta umowa. W przypadku umowy kredytu zawartej przez powodów powinien być to wykres obrazujący zmiany kursów (...) w okresie od stycznia 1995 r. do listopada 2006r. r. Sąd uważa wskazany wyżej okres za adekwatny, ponieważ obrazuje on wahania kursów waluty na przestrzeni wielu lat, przy zmiennej sytuacji gospodarczej w kraju i na świecie. Jednocześnie jest to okres już po rozpoczęciu reformy walutowej – denominacji złotego, kiedy w Polsce rozwijała się i stabilizowała gospodarka wolnorynkowa, będąca modelem gospodarczym obowiązującym do dnia zawarcia umowy kredytu (i do chwili obecnej);

wyjaśnieniu, że kwota kredytu w walucie złoty polski zostanie przeliczona na kwotę w walucie obcej po kursie waluty, jaki będzie obowiązywał zgodnie z umową w dniu wypłaty kwoty kredytu;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu w walucie obcej – przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji obejmującej co najmniej, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie obcej przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy kursem aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

wyjaśnieniu, że raty kapitałowe kredytu będą wyrażone w walucie obcej i zostaną wyliczone na podstawie salda kapitału kredytu wyrażonego w walucie obcej;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu wyrażonego w złotych polskich oraz rat kredytu wyrażonych w złotych polskich - przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji tego, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie złoty polski oraz rat kredytu w walucie złoty polski przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

podkreśleniu, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć ponad poziom wskazany powodom na wykresie, ponieważ są one powiązane ze zmienną sytuacją gospodarczą w Polsce, w Szwajcarii oraz na świecie.

Tylko takie informacje pozwalają na uświadomienie kredytobiorcy, że kursy waluty obcej na przestrzeni kilkunastu – kilkudziesięciu lat mogą podlegać naprawdę dużym wahanom i że wahania te wpływają bezpośrednio zarówno na wysokość wypłacanej im kwoty kredytu, jak i na rozmiar ich obciążeń wynikających z umowy. Pozwalają też na ocenienie przez kredytobiorcę, czy będzie w stanie spełniać świadczenia z tytułu umowy przy założeniu, że jego obciążenia wzrosną (choćby tylko chwilowo) do najwyższego zakresu przewidywalnego w momencie zawierania umowy i czy proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym na mocy umowy od Banku a świadczeniem, jakie będzie musiał spełnić na rzecz Banku, jest dla niego do zaakceptowania.

Natomiast informacje przekazywane powodom przez Bank przed podpisaniem umowy kredytu były zbyt lakoniczne. Powodowie podpisali oświadczenia o świadomości istnienia ryzyka związanego z produktem, iż niekorzystna zmiana kursu spowoduje wzrost comiesięcznych rat kredytu oraz wartości całego zaciągniętego zobowiązania. Brak jest jednak sprecyzowania w jakim zakresie powodowie winni byli oczekiwać tej niekorzystnej zmiany i jak w rzeczywistości ta rata może się zmienić.

Z powyższej analizy wynika, że informacje, które Bank przekazał powodom na etapie przed zawarciem umowy kredytu, nie były wystarczające do tego, aby w pełni zdali sobie oni sprawę z ryzyka kursowego wiążącego się z umową oraz z jego potencjalnych skutków. Wynikało z nich co prawda, że wysokość raty kredytu jest uzależniona od wysokości kursu (...) i może ulec pewnym zmianom na niekorzyść kredytobiorców, twierdzenia te sprowadzały się jedynie do ogólnych twierdzeń, w żaden sposób tego ryzyka nie obrazując. Powodowie w ogóle nie zostali przy tym uświadomieni co do tego, w jaki sposób wahania kursu waluty (...) wpływają na wyliczenie salda kredytu w walucie (...), co przy zastosowaniu mechanizmu indeksacji może prowadzić do tego, że wypłacona im kwota kapitału

kredytu w walucie złoty polski będzie wyższa niż saldo kapitału w złotych polskich, które będą musieli spłacić. Z informacji, które powodom mógł przekazać Bank, wynikał przede wszystkim jeden wniosek, oczywisty dla każdego, kto mógłby się z tymi informacjami zapoznać: że kredyt indeksowany do waluty (...) ze względu na niższą ratę jest znacznie korzystniejszy od kredytu nieindeksowanego w walucie złoty polski. Informacje te w istocie zacierają więc obraz ryzyka kursowego, skupiając się na uwypukleniu zalet umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) przy jednoczesnym zbagatelizowaniu jej wad, w tym w szczególności zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym. Ze względu na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym nie mogła ona prawidłowo ocenić wpływu wahań kursów waluty (...) na ich sytuację ekonomiczną – czyli tego, do jakiej rozsądnie przewidywalnej na moment zawarcia umowy wysokości może wzrosnąć saldo kredytu wyrażone w walucie złoty polski oraz rata kredytu spłacana w walucie złoty polski i czy będą oni w stanie udźwignąć obciążenie finansowe związane z takim wzrostem. Brak należytej informacji o ryzyku kursowym i jego skutkach przesądza, że kwestionowane postanowienia umowy nie mogą zostać uznane za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Następnie należy zauważyć, że mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej minimalizował zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie Banku. Kredyty indeksowane do walut obcych były ujmowane w wewnętrznej dokumentacji księgowej Banku jako kredyty walutowe, a Bank uzyskiwał środki na pokrycie tych kredytów nie w walucie złoty polski, lecz w walucie indeksacji. Mechanizm indeksacji w umowach kredytu był skonstruowany w taki sposób, że niezależnie od wysokości kursów waluty (...) do waluty złoty polski Bank otrzymywał od kredytobiorców kwoty rat w walucie złoty polski odpowiadające wartością kwocie raty wyrażonej w walucie (...) czyli że w każdym wypadku kwoty otrzymane od powodów tytułem spłaty rat kredytu pokryją zobowiązania Banku zaciągnięte celem sfinansowania kredytu. Z kolei zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie powodów nie było w żaden sposób ograniczone. Powodowie pobrali kwotę kredytu w walucie złoty polski i spłacali ją również z wykorzystaniem środków pieniężnych w walucie złoty polski. W umowie kredytu nie było żadnego mechanizmu, który gwarantowałby, że przy zmianach kursów waluty (...) obciążenie powodów z tytułu spłaty kapitałowej części rat kredytu nie będzie wzrastało i że ostatecznie kwota spłaconych przez powodów rat kapitałowych kredytu w walucie złoty polski nie przekroczy wypłaconego im kapitału kredytu. Ryzyko kursowe zostało więc rozłożone pomiędzy stronami w nierównomierny sposób. Należy przy tym podkreślić, że ten brak równomierności w ponoszeniu ryzyka kursowego nie był powodom wiadomy, ponieważ nie uzyskali na ten temat żadnych informacji od Banku.

Jednocześnie trudno jest przyjąć, że Bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powodów. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem opracowanego przez Bank wzoru, z pewnością znał on więc zasady działania mechanizmu indeksacji kredytu do waluty (...) i jego przełożenie na wysokość salda kredytu i rat kredytu spłacanych przez powodów w walucie złoty polski. Bank był również świadomy tego, że powodowie będą spłacali raty kredytu wykorzystując do tego uzyskiwane przez nich środki finansowe w walucie złoty polski – przed zawarciem umowy uzyskał od powodów informacje o uzyskiwanych przez nich dochodach, ponieważ informacja ta była konieczna dla oceny zdolności kredytowej powodów. Było więc dla Banku jasne, że wszelkie wahania kursów waluty (...) będą miały przełożenie na rzeczywiste obciążanie powodów z tytułu umowy kredytu.

W ocenie Sądu brak należytego poinformowania powodów przez Bank o ciążącym na nich ryzyku kursowym przy jednoczesnym przerzuceniu potencjalnych niekorzystnych skutków związanych z istnieniem tego ryzyka z Banku na powodów świadczy o tym, że postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji uznać należy za rażąco naruszające interesy powodów jako konsumentów. Każdy racjonalny konsument podejmuje decyzje o zaciągnięciu długoterminowego zobowiązania na podstawie oceny, jaka będzie proporcja pomiędzy korzyściami uzyskanymi w wyniku zaciągnięcia tego zobowiązania a obciążeniami z nim związanymi, jaki będzie przewidywalny rozmiar obciążeń związanych z tym zobowiązaniem i czy będą to obciążenia, które jest gotów ponieść. W interesie konsumenta leży bowiem zaciągnięcie zobowiązań, które – według dostępnych mu informacji – będą dla niego korzystne i nie będą dla niego nadmiernym obciążeniem. Tymczasem w przedmiotowej sprawie zaniedbania Banku w zakresie przedstawienia powodom odpowiedniej informacji o ryzyku kursowym związanym z umową kredytu indeksowanego do waluty (...) i jego potencjalnych skutkach doprowadziły do tego, że powodowie zdecydowali się zaciągnąć taki kredyt, nie zdając sobie w pełni sprawy z zakresu ryzyka kursowego, związku pomiędzy ryzykiem kursowym i rozmiarem obciążeń

powodów związanych z umową oraz tego, jak może się kształtować proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym przez powodów od Banku a świadczeniami, jakie oni będą spełniali na rzecz Banku. Powodom została więc odebrana możliwość podjęcia rozsądnej i przemyślanej decyzji, opartej na pełnym rozważeniu wad i zalet zaproponowanej im umowy kredytu, co rażąco naruszyło ich interesy. Również ukształtowanie mechanizmu indeksacji w taki sposób, że ryzyko kursowe z nim związane tworzyło zagrożenia wyłącznie po stronie kredytobiorców przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów Banku nie może zostać ocenione pozytywnie pod kątem ochrony interesów konsumentów. Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji w sposób ewidentny godzi w te interesy.

Jednocześnie postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji są sprzeczne z dobrymi obyczajami. W stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami dobre obyczaje wymagają, aby w sytuacji, gdy przewidywany rozmiar obciążeń związanych z długoterminowym zobowiązaniem nie jest możliwy do oceny na podstawie informacji, które powinien posiadać każdy rozsądny konsument, przedsiębiorca dostarczył konsumentowi informacji pozwalających na taką ocenę. Jak wielokrotnie wskazano już wyżej, przed zawarciem umowy Bank nie dostarczył takich informacji powodom. Jako naruszenie dobrych obyczajów należy również postrzegać takie ukształtowanie postanowień tworzących mechanizm indeksacji, że gwarantują one minimalizację zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie Banku przy jednoczesnym braku ograniczenia w jakikolwiek sposób zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie konsumentów. Dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Tymczasem przerzucenie ryzyka kursowego z Banku na konsumenta równowagę kontraktową stron i prowadzi do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania interesów przedsiębiorcy kosztem interesów konsumentów.

Podobnie jak w przypadku oceny pod kątem abuzywności postanowień umowy tworzących klauzulę indeksacyjną, dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy tworzących klauzulę ryzyka kursowego pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt zawarcia aneksu do umowy. W tym względzie Sąd odwołuje się do rozważań poczynionych już wyżej. Należy tylko zaznaczyć, że fakt, iż powodowie będą mogli spłacać kredyt w walucie indeksacji nie wpływa na ocenę postanowień umowy pod kątem ich abuzywności w rozumieniu art. 385¹ k.c. – a to dlatego, że ocena zapisów umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. powinna następować z uwzględnieniem okoliczności, które miały miejsce przed zawarciem umowy i w momencie jej zawarcia, a nie zdarzeń, które miały miejsce później. Nadto możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji nie eliminowała istniejącego po stronie powodów ryzyka kursowego, ponieważ w dalszym ciągu musieli oni spłacać raty kredytu w walucie (...) przy wykorzystaniu środków w walucie złoty polski, z czym wiąże się konieczność wymiany środków w walucie złoty polski na środki w walucie (...) po kursach rynkowych.

c. Skutki usunięcia z umowy niedozwolonych klauzul: indeksacyjnej i ryzyka walutowego.

Skoro postanowienia ww. postanowienia umowy i Regulaminu są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ k.c. to należy uznać, że nie wiążą one powodów z mocy samego prawa od dnia zawarcia spornej umowy. Jednocześnie jednak z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że eliminacja niedozwolonych postanowień umowy co do zasady nie powinna prowadzić do jej nieważności, lecz do związania stron umową w pozostałym zakresie, z pominięciem niedozwolonych postanowień. Po usunięciu kwestionowanych postanowień umowa kredytu przybiera kształt umowy kredytu w walucie złoty polski, bez indeksacji do waluty (...), z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej LIBOR 3M. Postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji do waluty (...) dotyczą głównych świadczeń stron i ich wprowadzenie pozwoliło na zastosowanie w umowie oprocentowania według stawki referencyjnej odpowiedniej dla waluty (...), a tym samym obniżenie w początkowym okresie obowiązywania umowy wysokości rat kredytu w stosunku do rat kredytu nieindeksowanego do waluty (...). Na gruncie niniejszej sprawy jest bezspornym, że Bank nigdy nie zaoferowałby powodom umowy kredytu w złotych polskich nieindeksowanego do waluty (...) z oprocentowaniem opartym o stawkę referencyjną LIBOR 3M, zaś powodowie z uwagi na wysokość rat nie chcieliby zawrzeć umowy kredytu w walucie złoty polski nieindeksowanego do waluty (...) z wyższym oprocentowaniem, opartym o stawkę referencyjną WIBOR. Skoro bez postanowień umowy kredytu, które zostały

uznane za abuzywne, brak byłoby godnego zamiaru stron w rozumieniu art. 65 § 2 k.c. co do zawarcia umowy kredytu, umowę tą należy uznać za nieważną w całości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że powodowie na rozprawie w dniu 11 lutego 2022r. wprost oświadczyli, że godzą się na ewentualne stwierdzenie, że umowa jest nieważna, mając na uwadze wszelkie konsekwencje z tym związane. Nie ma więc podstaw do uznania, że upadek umowy niósłby za sobą negatywne skutki, z których powodowie nie zdają sobie sprawy i których nie akceptują, co w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykluczałoby możliwość stwierdzenia nieważności umowy (por. cytowany już poprzednio wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, K. D. (2) i J. D. (2) przeciwko (...) Bank (...), LEX nr 2723333).

2. Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego.

Skoro umowa kredytu jest nieważna, to wszelkie świadczenia spełnione przez powodów na mocy tej umowy uznać należy za świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., podlegające zwrotowi na mocy art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy wynika, że powodowie w okresie od 20 listopada 2006r. do 24 lutego 2020r. ponieśli następujące koszty tytułem spłaty kredytu: 64.444,53 zł tytułem spłaty rat kapitałowo- odsetkowych w walucie PLN i tytułem składek ubezpieczeniowych oraz kwotę 45.331,79 (...) tytułem spłaty rat kapitałowo- odsetkowych w walucie (...). Takie właśnie kwoty Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów.

Pochylając się natomiast nad sposobem spełnienia przez pozwanego świadczenia pieniężnego zasądzonego na rzecz powodów, należy wskazać, że pomiędzy powodami, w ramach spornej Umowy nie zachodzi solidarność czynna. Stosownie do treści art. 369 k.c. zobowiązanie jest solidarne, jeśli to wynika z ustawy lub czynności prawnej. O ile powodowie jako Kredytobiorcy odpowiadają za zobowiązania wynikające ze spornej Umowy solidarnie, to brak jest przepisu ustawowego, bądź postanowienia umownego, który statuowałby solidarność powodów jako wierzycieli na gruncie sformułowanych w niniejszym postępowaniu roszczeń o zapłatę tytułem nienależnego świadczenia. Co prawda solidarność małżonków wynika z art. 1034 k.c. w związku z art. 46 k.r.o. (bierna - jako dłużników), normy te nie odnoszą się natomiast do solidarności czynnej małżonków (jako wierzycieli) i brak jest takiego przepisu, który by ją wprowadzał. Wobec braku przesłanek z art. 369 k.c. nie zachodzi przypadek solidarności czynnej w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu powodowie jako małżonkowie objęci wspólnością ustawową są jednakże uprawnieni do domagania się wierzytelności łącznie od dłużnika, a nie na zasadzie solidarności, przez co w taki sposób powinno być spełnione roszczenie przez pozwaną na rzecz powodów. Jak bowiem dostrzega się w orzecznictwie i doktrynie: „Nadto ze względu na występującą łączną wspólność majątku małżeńskiego nie można także, w razie zasądzenia należnego świadczenia, rozdzielać go na części przypadające każdemu z małżonków. Do istoty takiej wspólności, określanej mianem wspólności bezudziałowej”, należy bowiem zaniechanie określenia wielkości udziałów przypadających każdemu z małżonków (zob. E. Gniewek, "O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej to postępowaniu sądowym - uwag kilka", Monitor Prawniczy, 2009 r., nr 3, zob. także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 maja 2017 r., 1 ACa 1394/16; Sądu Rejonowego dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie z dnia 7 stycznia 2019 r., VI C 1792/17).

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 64.444,53 zł oraz od kwoty 45.331,79 (...) Sąd zasądził od dnia 17 grudnia 2020r. tj. dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu (k. 89).

Strona pozwana zaprzeczyła, aby powodom przysługiwało roszczenie na podstawie art. 410 k.c., gdyż nie doszło do jej wzbogacenia się kosztem powodów bowiem dochodzona pozwem wierzytelność z tytułu spłaty rat jest niższa niż wierzytelność banku z tytułu wypłaty kapitału.

Odnosząc się do tego zarzutu należy zaznaczyć, że w orzecznictwie definitywnie przyjęto, że w przypadku wzajemnych rozliczeń banku i konsumentów dokonywanych na tle nieważnych umów kredytu waloryzowanych do waluty obcej zastosowanie ma teoria dwóch kondykcji. Jak bowiem stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021r.

(sygn. akt III CZP 6/21), której nadał moc zasady prawnej „Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy **przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy** (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Podobne zapatrywanie wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 lutego 2021r. (sygn. akt III CZP 11/20), w której stwierdził, że stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu”. Mając na uwadze powyższe stanowisko należy wskazać, że fakt, iż bank posiada wyższą wierzytelność o zwrot świadczenia z tytułu nieważnej umowy niż powodowie nie wpływa na obowiązek banku zwrotu świadczenia powodów, które jest niezależne od wierzytelności banku.

Pozwana zarzuciła także, że powodom w myśl art. 411 pkt 1 k.c. nie przysługuje zwrot świadczenia ponieważ spłacając raty kredytu wiedzieli, że jest umowa kredytu i nie zastrzegli zwrotu. Zgodnie z art. 411 pkt 1 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej; Z art. 411 pkt 1 in fine wynika, że możliwość żądania zwrotu świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej istnieje – wbrew regule ogólnej – także wtedy, gdy świadczący wiedział o nieważności zobowiązania (A. Ohanowicz (w:) A. Ohanowicz, J. Górski, Zarys..., s. 117). Rozwiązanie takie jest wyrazem konsekwencji ustawodawcy i służy wyłączeniu uznawania „okreśną drogą” skutków nieważnych czynności prawnych (pod rządem kodeksu zobowiązań np. R. Longchamps de Berier, Zobowiązania, Lwów 1939, s. 227; pod rządem kodeksu cywilnego W. Serda, Nienależne..., s. 165; E. Łętowska, Bezpodstawne..., s. 87, 90; Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania..., s. 292; P. Księżak, Świadczenie..., s. 123; P. Mostowik (w:) System..., t. 6, red. A. Olejniczak, 2014, s. 316; por. W. Dubis (w:) Kodeks..., red. E. Gniewek, P. Machnikowski, 2017, komentarz do art. 411, nb 1). Zatem skoro powodowie dochodzą zwrotu świadczenia, które spełnili w wyniku nieważnej umowy kredytu (nieważnej czynności prawnej) przysługuje im prawo do żądania zwrotu świadczenia bez względu na to, czy wiedzieli, że umowa kredytu jest nieważna w chwili spłaty poszczególnych rat.

Niezasadne okazały się również twierdzenia pozwanej, że powodom nie należy się zwrot świadczeń uiszczonych tytułem spłaty rat z nieważnej umowy kredytu ponieważ należy je zakwalifikować jako spłatę wierzytelności banku tytułem nienależnego świadczenia (wyплаты kapitału), którą powodowie spełnili zanim wierzytelność pozwanej o zwrot kapitału kredytu stała się wymagalna. Przedterminowe świadczenie spełnione, zanim wierzytelność stała się wymagalna, nie stanowi w istocie nienależnego świadczenia, ponieważ istnieje zobowiązanie, chociaż niezaskarżalne (tak E. Łętowska, Bezpodstawne..., s. 89). Należy zatem podkreślić, że art. 411 pkt 4 k.c. dotyczy spełnienia świadczenia należnego, ale jeszcze niewymagalnego (art. 411 pkt 4), natomiast świadczenie powodów z tytułu spłaty rat kredytu było nienależne, gdyż umowa kredytu była nieważna. W związku z tym powyższy zarzut jest bezpodstawny.

Ustosunkowując się do zarzutu pozwanej, iż nie była ona stroną umowy ubezpieczenia i tym samym żądanie zwrotu uiszczonych składek na ubezpieczenie jest bezzasadne należy podnieść, że świadczenia te wynikały z nieważnej umowy kredytu i zostały pobrane przez pozwaną.

3. Koszty postępowania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.c., czyli zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Bank jako strona przegrywająca sprawę w całości zobowiązany jest do zwrotu powodom łącznie wszystkich niezbędnych kosztów celowej obrony. Na koszty te w kwocie 11.817 zł złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł; wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powodów w osobie adwokata w kwocie 10.800 zł (§ 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie); opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.